

19. marts 2020
Sagsnr. 18/05160, 18/06616,
18/06617 og 18/06618
Klagenummer: 1002471

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

OPHÆVELSE OG HJEMVISNING af afgørelse om, at der ikke skal udarbejdes miljøvurderingsrapport for varmepumpeprojekt ved Tangeværket i Viborg Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter miljøvurderingslovens § 21, jf. § 49, stk. 1.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Viborg Kommunes afgørelse af 22. maj 2018 om, at der ikke skal udarbejdes miljøvurderingsrapport for et varmepumpeprojekt ved Tangeværket og hjemviser sagen til fornyet behandling.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. miljøvurderingslovens § 54, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

Toldboden 2
8800 Viborg

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 18. juni 2018 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Favrskov Kommune (klager 1), Randers Kommune (klager 2) og Danmarks Sportsfiskerforbund (klager 3), og den 19. juni 2018 af Damarks Naturfredningsforening (klager 4).

Klager 1 og 2 har navnlig anført, at

- projektet forudsætter tilladelser efter såvel vandforsynings- som vandløbslov, og at der skal ske miljømæssig vurdering af det samlede projekt,
- Viborg Kommunes vurdering af, at projektet ikke vil have indflydelse på muligheden for at opnå målopfyldelse, er tvivlsom, da opstemningen har en negativ påvirkning på fisk,
- og at Viborg Kommune ikke har forholdt sig til, om projektet kan påvirke habitatområder.

Klager 3 og 4 har gjort tilsvarende klagepunkter gældende, og har herudover navnlig anført, at den fortsatte drift af Tangeværket forudsætter en VVM-vurdering, der bør omfatte Tangeværket og Tange Sø i sin helhed.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Natur- og planforhold

Tangeværket

Tangeværket er beliggende på Bjerringbrovej 54, Tange, 8850 Bjerringbro. Herudover hører en række matrikler til selve vandreservoiret, der tilhører Tangeværket (Tange Sø og Gudenå).

Ved Tangeværket er der etableret en opstemning for at kunne lede vand ind til Tangeværkets turbiner. Opstemningen udgør en spærring i Gudenåen. Rundt om spærringen er der etableret en fisketrappe, og foran turbinerne er der huller, der skal lede ungfisk ind i et rørsystem ned til to hvilebassiner, hvorfra fiskene selv kan svømme det sidste stykke vej ned til Gudenåens gamle åslyngene neden for opstemningen (ungfiskeslusen).

Fjernrecipienten Randers Fjord indgår ca. 40 km nedstrøms indvindingsstedet ved Uggelhuse i habitatområde H14, der er en del af Natura 2000-område nr. 14, Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Udpegningsgrundlaget for habitatområde H14 er bl.a. havlampret, flodlampret, stavsild, odder, spættet sæl samt en række akvatiske og terrestriske naturtyper.

Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn
Vandplan 2010-2015 for Hovedoplandet Randers Fjord er den 27. juni 2016 erstattet af *Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt*

Jylland og Fyn.⁴ Vandområdeplanerne 2015-2021 udgøres dels af plan-dokumenter og dels af digitalt kortmateriale på Miljø- og Fødevarerministeriets MiljøGIS.⁵

I vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Jylland og Fyn er Gudenåen opstrøms og nedstrøms Tange Sø målsat til god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Målopfyldelse for den økologiske tilstand er udsat til planperioden efter 22. december 2021, mens målopfyldelse for den kemiske tilstand skal være opfyldt senest 22. december 2021.

Af vandområdeplanens kortmateriale for Gudenå fremgår det at:

- den økologiske tilstand for kvalitetselementet smådyr er moderat nedstrøms Tange Sø og god opstrøms Tange Sø
- den økologiske tilstand for kvalitetselementet fisk er ukendt op- og nedstrøms Tange Sø
- den økologiske tilstand for kvalitetselementet makrofytter er ringe nedstrøms Tange Sø og moderat opstrøms Tange Sø
- den økologiske tilstand vurderet på baggrund af de miljøfarlige forurenende stoffer, for hvilke der er fastsat nationale miljøkvalitetskrav, er god nedstrøms Tange Sø og ukendt opstrøms Tange Sø
- den samlede økologiske tilstand er ringe nedstrøms Tange Sø og moderat opstrøms Tange Sø, og
- den kemiske tilstand ikke er god nedstrøms Tange Sø og ukendt opstrøms Tange Sø.

I miljømålet for den økologiske tilstand for søer indgår kvalitetselementerne for klorofyl, fytoplankton, makrofytter, fisk, og miljøfarlige forurenende stoffer, mens der i vurdering af den kemiske tilstand indgår prioriterede stoffer og visse andre forurenende stoffer med EU-fastsatte miljøkvalitetskrav.

2.2 Den påklagede afgørelse

Det fremgår af Viborg Kommunes VVM-screeningsafgørelse af 22. maj 2018, at projektets formål er, at Tangeværket ved etablering af en varmepumpe skal levere fjernvarme til Bjerringbro.

Ansøgning med projektforslag er indsendt til Viborg Kommune af Bjerringbro Varmeværk A.m.b.a. og Gudenaacentralen A.m.b.a. Projektforslaget omfatter et varmepumpeanlæg ved Tangeværket, som etableres og drives af Gudenaacentralen A.m.b.a. og en fjernvarmeledning til transport af varmeproduktionen til Bjerringbro, som etableres og drives af Bjerringbro Varmeværk A.m.b.a.

---

⁴ Vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Jylland og Fyn,

<http://mst.dk/media/122170/revideret-jylland-fyn-d-28062016.pdf>.

⁵ Se <http://miljoegis.mim.dk/spatialmap?&&profile=natura2000planer2-2016>.

Viborg Kommune har vurderet, at projektet er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2, nr. 3a - Industri anlæg til fremstilling af elektricitet, damp og varmt vand (projekter, som ikke er omfattet af bilag 1) og bilag 2, nr. 3b - Industri anlæg til transport af gas, damp og varmt vand (projekter, som ikke er omfattet af bilag 1).

Det fremgår nærmere, at projektet i overordnede træk omfatter etablering af varmevekslere, såkaldte fordampermoduler, i de eksisterende turbinekamre på Tangeværket. De neddykkede fordampermoduler laves i rustfrit stål, og er fuldsvejsede uden flangesamlinger under vand. Fordampermodulerne monteres i turbinekamrene bag gitre, som sikrer, at der ikke kommer objekter ned i turbinerne. Fordampningsmodulerne er komponenter, der monteres med bolte og derfor kan fjernes igen. I fordampermodulerne overføres varme fra åvandet til CO₂. Ifølge Viborg Kommune vil temperatursænkningen på vandet i praksis være ikke målbar (maksimalt 0,08 °C - typisk 0,03-0,05 °C).

Opbygningen og placeringen af fordampermodulerne betyder ifølge Viborg Kommune, at risikoen for frigivelse af CO₂ er minimal. Det opvarmede CO₂ ledes i et lukket kredsløb til mellemveksleren, hvor varmen overføres fra CO₂ til ammoniak (NH₃). NH₃ ledes ligeledes i et lukket kredsløb, som kun er placeret inde i bygningen med varmepumpen, der er således ingen risiko for udslip af NH₃ til vandmiljøet. Varmen i NH₃ anvendes efterfølgende i varmepumpen til at generere fjernvarme. Mellemveksler og selve varmepumpen placeres i en eksisterende bygning nær Tangeværkets transformerstation nordøst for turbinekamrene. Der opsættes bakker under anlæggets kompressorer således at eventuelle olielækker opsamles. Oliekredsløbet er alene placeret i maskinrummet, og der er ifølge Viborg Kommune således ikke risiko for at forurene det omgivne miljø.

Viborg Kommune oplyser, at installation af varmevekslere og varmepumpe kan ske uden særlige anlægsarbejder og uden behov for ombygning i nævneværdigt omfang. Projektet etableres inden for de eksisterende bygningsmæssige rammer, og vil som udgangspunkt ikke være synligt udefra.

Der skal etableres en fjernvarmeledning til Bjerringbro Varmeværk med en samlet længde på 7,5 km, som graves i render af ca. 1 meters bredde.

VVM-screeningen

Viborg Kommune har anført, at projektet med dets dimensioner og udformning ikke kumulerer med andre eksisterende eller godkendte projekter.

Viborg Kommune har i forhold til Tange Sø og Gudenåen, der er omfattet af beskyttelsen i naturbeskyttelseslovens § 3 vurderet, at projektet ikke vil

medføre forringelse af Gudenåens tilstand, da temperaturændringerne praktisk talt ikke er målbare, ligesom der ikke vil ske nogen væsentlig ændring af vandspejlet for Tange Sø.

I forhold til målopfyldelse i henhold til Vandområdeplanen oplyser Viborg Kommune, at den samlede økologiske tilstand i Gudeåen er ringe, da tilstanden for smådyr er moderat, ukendt for fisk og ringe for vandplanter. Kommunen anfører i den forbindelse, at selve Tangeværket udgør en spærring i Gudenåsystemet, og at en indsats i forhold til spærringen er udskudt til næste planperiode. Kommunen har samtidig henvist til et svar fra Miljøstyrelsen på baggrund af en forespørgsel fra Viborg Kommune, hvoraf fremgår:

”I de nugældende vandområdeplaner for perioden 2015-2021 er Tangeværket registeret som en spærring for kontinuiteten i dele af gudenåsystemet, som forhindrer målopfyldelse. Fristen for de berørte vandløbstrækningers målopfyldelse er forlænget til den kommende planperiode 2021-2027 og stillingtagen til en indsats, der skal sikre målopfyldelse, er udskudt til den planperiode af tekniske årsager.

Forslag til vandområdeplaner for perioden 2021-2027 offentliggøres senest den 22. december 2020 efter beslutning af ministeren. Først på dette tidspunkt vil der være taget foreløbig stilling til den spærring, som Tangeværket udgør. De endelige planer forventes offentliggjort ultimo 2021.

Der er således ikke på nuværende tidspunkt truffet beslutning om indsatser i den kommende planperiode 2021-2027, herunder en indsats ved Tange Sø, der skal sikre kontinuiteten i gudenåsystemet. Det kan i midlertidigt ikke afvises, at en indsats, der skal sikre målopfyldelse, vil udgøre en passageløsning med den konsekvens, at der ikke længere ledes vand ind i Tangeværkets turbiner i samme omfang som på nuværende tidspunkt, hvorved den påtænkte investering ikke vil kunne udnyttes som forudsat. Erstatningsspørgsmål i den forbindelse er ikke afklaret.”

Viborg Kommune vurderer samlet set, at projektet ikke vil påvirke muligheden for målopfyldelse.

Kommunen har herudover vurderet på brug af naturressourcer, affaldsproduktion, forurening samt gener eller risiko for uheld med miljøskadelige stoffer og forholdet til eksisterende lokalplaner og arealanvendelse.

Samlet set vurderer Viborg Kommune, at det ansøgte projekt ikke vil medføre sådanne påvirkninger af omgivelserne, at der skal udarbejdes en miljøvurderingsrapport. Kommunen har lagt vægt på, at projektet i al væsentlighed ikke påvirker miljøet. Kommunen har i den forbindelse henvist til, at temperaturforskellen praktisk talt ikke er målbar.

3. Klagerne

Klager 1 og 2 har nærmere anført, at ændringerne af Tangeværkets eksisterende drift nødvendiggør en ny vandindvindingstilladelse, som vil være en del af det samlede projekt. De miljømæssige påvirkninger af det samlede projekt bør indgå i screeningsafgørelsen, hvilket ikke er tilfældet med den af Viborg Kommune truffene afgørelse.

Klager 1 og 2 har videre anført, at driftsændringer kræver godkendelse efter vandløbslovens § 48, og at dette indebærer, at projektet bliver omfattet af miljøvurderingslovens bilag 1, punkt 15 – Dæmninger og andre anlæg til opstuvning eller varig oplagring af vand, når den nye eller supplerende opstuede eller oplagrede vandmængde overstiger 10 mio. kubikmeter. Dette vil ifølge klager 1 og 2 indebære, at projektet skal underkastes en fuld miljøvurderingsrapport.

Klager 1 og 2 har påpeget, at Viborg Kommune kun har forholdt sig til den del af projektet, der vedrører tilkoblingen af varmepumpeanlægget på turbinerne i Tangeværket, men har ikke forholdt sig til, om ændring af driften fra produktion af strøm til produktion af el og varme er omfattet af miljøvurderingsloven.

Klager 1 og 2 har yderligere henvist til, at gennemførelse af projektet vil have betydning for muligheden for at opnå målopfyldelse i Gudenåen. Det er navnlig en hindring i flere vandløb i Favrskov Kommune. Tangeværket udgør en spærring i Gudenåen, og projektet udgør en hindring for, at der kan afgives tilstrækkeligt med åvand til at etablere en funktionsdygtig faunapassage for vandrefisk.

Klager 1 og 2 har endelig henvist til, at Viborg Kommune ikke i afgørelsen har forholdt sig til, om projektet kan påvirke habitatområder.

Klager 3 og 4 har i det væsentlige fremført samme indsigelser som klager 1 og 2.

Klager 3 har herudover blandt andet anført, at projektet indebærer, at der skiftes kategori på bilag 2 til miljøvurderingsloven fra fremstilling af hydroelektrisk energi til fremstilling af elektricitet, damp og varmt vand.

Klager 3 finder videre, at bygherres rådgiver burde have forholdt sig til alle kategorier i bilag 6 til miljøvurderingsloven.

Klager 4 har herudover blandt andet præciseret, at en VVM-vurdering bør omfatte Tangeværket og Tange Sø i sin helhed. Klager 4 har desuden påpeget, at en eventuel tilladelse, kun bør meddeles midlertidigt indtil 2021, hvor en beslutning om passageløsning skal foreligge. Hvis ikke tilladelse gøres midlertidig, er der risiko for, at projektet kan blive erstatningspådragende for staten, og dermed stå økonomisk i vejen for en løsning af passageproblemet.

4. Viborg Kommunes bemærkninger til klagerne

Viborg Kommune har i forhold til klagerne blandt andet anført, at det forhold, at projektet kræver andre tilladelser, eksempelvis efter vandforsyningsloven og vandløbsloven, ikke er udtryk for, at der er dele af projektet, der ikke er indgået i screeningen.

Det er kommunens opfattelse, at det forhold, at der er screeningspligt, ikke indebærer, at der er obligatorisk pligt til at gennemføre VVM, selv om en ny-etablering af Tangeværket ville have stillet krav om obligatorisk VVM.

5. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

5.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over. Det fremgår dog af forarbejderne til bestemmelsen,⁶ at nævnet har mulighed for og efter omstændighederne pligt til at inddrage andre forhold end det, der er klaget over, f.eks. spørgsmålet om overholdelse af gældende EU-ret eller grundlæggende forvaltningsretlige grundsætninger.

Det følger endvidere af § 11, stk. 2, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse til de væsentligste forhold.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i denne klagesag fundet anledning til at behandle spørgsmålet om habitatvurdering.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har ikke taget stilling til sagens øvrige klagepunkter, jf. herved § 11 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Nævnet har dog fundet anledning til at anføre en række forhold, som Viborg Kommune vil skulle tage i betragtning i forbindelse med en fornyet behandling af sagen.

5.2 Det retlige grundlag

Før der træffes afgørelse om meddelelse af en tilladelse til vandindvinding, skal der gennemføres en vurdering af, om det ansøgte projekt i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, jf. § 7, stk. 9, nr. 2.⁷

---

⁶ Jf. bemærkningerne til § 11 i forslag L44 til Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet (FT 2016-17).

⁷ Bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område.

Habitatbekendtgørelsen implementer habitatdirektivets⁸ artikel 6, stk. 3, har følgende ordlyd:

”Stk. 3. Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de - hvis det anses for nødvendigt - har hørt offentligheden.”

EU-domstolen fortolker bestemmelsen sådan, at myndigheden skal foretage en vurdering af, om det kan udelukkes, at projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke den udpegede lokalitets gunstige bevaringsstatus væsentligt (væsentlighedsvurdering). Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der, såfremt projektet ønskes fremmet, foretages en nærmere vurdering (konsekvensvurdering)⁹.

Habitatdirektivet indeholder ikke en definition af begrebet ”projekt”. Domstolen har dog udtalt, at definitionen af projektbegrebet i VVM-direktivet¹⁰ er relevant med henblik på at klarlægge begrebet plan eller projekt i habitatdirektivets forstand¹¹.

EU-domstolen har ved dom af 7. november 2018 i de forenede sager C-293/17 og C-294/17 (Coöperatie Mobilisation for the Environment m.fl.) blandt andet fastslået, at projektbegrebet efter omstændighederne kan være af videre omfang end det VVM-retlige projektbegreb,¹² idet vurderingen heraf i forhold til habitatdirektivet afhænger af, om en given aktivitet kan påvirke en beskyttet lokalitet væsentligt.¹³

Om den indledende væsentlighedsvurdering har EU-domstolen udtalt, at når en plan eller et projekt, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for en lokalitets forvaltning, risikerer at skade bevaringsmålsæt-

---

⁸ Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

⁹ Sag C-127/02 af 7. september 2004 (Waddenzee-dommen), præmis 45.

¹⁰ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/ om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet med senere ændringer.

¹¹ Waddenzee-dommen, præmis 24-26.

¹² De forenede sager C-293/17 og C-294/17, præmis 59-66.

¹³ De forenede sager C-293/17 og C-294/17, præmis 67-68.

ningen for lokaliteten, skal planen eller projektet anses for at kunne påvirke denne lokalitet væsentligt. Bedømmelsen af nævnte risiko foretages i lyset af den i en sådan plan eller et sådant projekt omhandlede lokalitets særlige kendetegn og miljømæssige vilkår.¹⁴

Om konsekvensvurderingen har domstolen endvidere udtalt, at denne vurdering skal omfatte alle aspekter af projektet, som kan påvirke bevaringsmålsætningen for den omhandlede lokalitet, og at vurderingen skal ske på baggrund af den bedste videnskabelige viden på området. Der kan kun gives tilladelse, såfremt der er opnået vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger for den omhandlede lokalitet, og at det først forholder sig således, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at projektet ikke har skadelige virkninger for den omhandlede lokalitets integritet.¹⁵

EU-domstolen har i Moorburg-dommen¹⁶ udtalt, at habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, kræver af de nationale myndigheder, at de i forbindelse med undersøgelsen af den kumulative virkning tager hensyn til alle de projekter, der i forbindelse med et projekt, hvortil der søges om tilladelse, vil kunne have en væsentlig virkning med hensyn til de målsætninger, som direktivet forfølger, selv om disse projekter er af ældre dato end datoen for direktivets gennemførelse. I den konkrete sag indebar dette, at habitatvurderingen af et kraftværks vandkøleanlægs virkning på fiskebestande, der var på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-områder, og som lå placeret op til 600 km fra værket, skulle foretages i kumulation med virkningerne af et ældre pumpekraftværk, opført i 1958, der lå imellem kraftværket og Natura 2000-områderne i en afstand af ca. 30 km fra værket.

Det følger endvidere af domstolens praksis, at vurderingen skal foretages både for planer og projekter beliggende indenfor og udenfor udpegede Natura-2000 områder. Myndighederne skal ved deres vurdering af udpegningsgrundlaget således også foretage en vurdering af, om projektet kan skade ind i et udpeget område, selv om projektet måtte ligge uden for området.¹⁷

I Stadt Papenburg-dommen udtalte EU-domstolen,¹⁸ at løbende foranstaltninger til vedligeholdelse af en sejlrende, som er tilladt forinden habitatreglernes ikrafttræden, skal underkastes en vurdering, hvis foranstaltningerne fortsætter efter habitatbeskyttelsens ikrafttræden.¹⁹ Dette er i

---

¹⁴ Waddenzee-dommen, præmis 49.

¹⁵ Waddenzee-dommen, præmis 61.

¹⁶ Sag C-142/16 (Moorburg), præmis 58-62.

¹⁷ Sag C-98/03 Kommissionen mod Tyskland, præmis 50 og 51 samt Moorburg-dommen præmis 29.

¹⁸ Sag C-226/08 (Stadt Papenburg).

¹⁹ Stadt Papenburg-dommen, præmis 50.

dommen begrundet med, at hvis det forholdt sig anderledes, ville vedligeholdelsesarbejderne altid være unddraget en forudgående vurdering af deres virkning på lokaliteten, og så ville opnåelsen af formålet med direktivet, bestående i at bevare naturtyper samt vilde dyr og planter, ikke være sikret fuldt ud.²⁰ Det anføres videre, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ikke kunne forhindre, at en ny ordning finder anvendelse på fremtidige virkninger af situationer opstået under en tidligere ordning.²¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i afgørelsen NMK-10-00904 (Onsevig Havbrug) fastslået, at kravet om habitatvurdering også gælder i forhold til miljøgodkendelse af en allerede bestående havbrugsvirksomhed, såfremt der ikke tidligere er foretaget en habitatvurdering, som omfatter den samlede virksomhed i kumulation med alle øvrige relevante planer og projekter.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har endvidere i afgørelsen NMK-42-00491 om vandindvindingstilladelse til Tangeværket fastslået, at tilladelse til indvinding af vand til drift af Tangeværkets turbiner – i kumulation med andre planer og projekter – ikke kan udelukkes at kunne påvirke habitatområderne H14 og H45 væsentligt.

Videre har EU-domstolen udtalt, at selv om en aktivitet er blevet tilladt, inden habitatdirektivets beskyttelse blev anvendelig, og derfor som udgangspunkt kunne anses for fritaget for en ny godkendelsesprocedure, er udførelsen af projektet ikke desto mindre omfattet af habitatdirektivets artikel 6, stk. 2, og vil kun være i overensstemmelse med denne bestemmelse, hvis det sikres, at aktiviteten ikke medfører forstyrrelser, der væsentligt vil kunne påvirke de bevaringsmålsætninger, direktivet forfølger.²²

5.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at det følger af EU-domstolens praksis, at Viborg Kommunes vurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, jf. § 7, stk. 10, nr. 1, skal omfatte den aktivitet, der meddeles tilladelse til i kumulation med alle øvrige planer eller projekter, der i sig selv eller sammen med aktiviteten kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer videre, at der er tale om et projekt, der indebærer indvinding af vand, og dermed tilladelse hertil.

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer, at Viborg Kommune ikke har foretaget en vurdering af indvindingens påvirkning af habitatområder

---

²⁰ Stadt Papenburg-dommen, præmis 42 og 43.

²¹ Stadt Papenburg-dommen, præmis 46.

²² De forenede sager C-293/17 og C-294/17, præmis 74-86.

efter habitatbekendtgørelsens regler. Nævnet fremhæver herved, at der ikke er foretaget en nærmere vurdering af Tangeværkets, herunder navnlig opstemningens, påvirkning på migrerende arter, som havlampret, flodlampret og bæklampret.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at de akvatiske arter på udpegningsgrundlaget i habitatområderne H14 og H45 alene kan vandre op- og nedstrøms opstemningen ved at anvende fisketrappen og ungfiskeslusen. Der foreligger imidlertid ingen vurdering af, om spærringen kan indebære en påvirkning af eksempelvis arternes vandring til og fra gydepladser i flodsystemet i løbet af deres livscyklus.

Det er på den baggrund Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering, at det ikke kan udelukkes at tilladelsen til indvinding af vand – i kumulation med andre planer og projekter – kan påvirke habitatområderne H14 og H45 væsentligt.

På denne baggrund ophæver Miljø- og Fødevareklagenævnet Viborg Kommunes afgørelse 5. februar 2015 og hjemviser sagen til fornyet behandling med henblik på at kommunen skal foretage en habitatvurdering, der omfatter opstemningens påvirkning af habitatområderne.

Viborg Kommune skal videre i den forbindelse vurdere, om projektet kan betyde, at mindst et af de anførte kvalitetselementer for vandområderne falder et niveau, eller om projektet indebærer risiko for, at der ikke opnås en god tilstand for overfladeområderne, jf. EU-domstolens dom i Weser-sagen.²³

5.4 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales de indbetalte klagegebyrer, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 1.

5.5 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Viborg Kommunes afgørelse af 22. maj 2018 om, at der ikke skal udarbejdes miljøvurderingsrapport for et varmepumpeprojekt ved Tangeværket og hjemviser sagen til fornyet behandling.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales.

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Viborg Kommune (sags.nr. 18/31990) samt for klagerne via klageportalen. Afgørelsen sendes desuden til eventuelle andre parter i klagesagen.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på mfkn.naevneneshus.dk. Personoplysninger vil blive anonymiseret.

---

²³ Sag C-461/13, præmis 51 og 70.

Miljø- og Fødevareklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Birgitte Egelund Olsen
Formand